

UTFALLET AV SKAPANDE SKOLA - DECEMBER 2010

INNEHÅLL

FÖRORD	3
SAMMANFATTNING	4
BIDRAGETS BAKGRUND OCH UTVECKLING	6
Ansökningsutveckling	7
UTFALL OCH ERFARENHETER HITTILLS	9
Bidragens användning	9
Planering och samordning av insatserna	10
Insatsernas innehåll och omfattning	11
Kulturområden som insatserna har omfattat	13
Erfarenheter utifrån olika aktörsperspektiv	14
Skolhuvudmännen	14
Elever	15
Skolpersonal	16
En långsiktig samverkan mellan skola och kulturskapare	16
Skolhuvudmännens utmaningar med Skapande skola	16
SLUTSATSER	18

FÖRORD

Barns och ungas rätt till kultur är ett prioriterat område i regeringens kulturpolitik. Kulturrådet beslutade 2009 om en barn- och ungdomskulturstrategi med det övergripande målet att integrera ett barnperspektiv i myndighetens verksamhet. Enligt strategin ska minst 30 % av Kulturrådets samlade bidragsgivning gå till verksamheter och projekt som direkt kommer barn och unga till del. En viktig del är stödet Skapande skola, som syftar till att barn och unga ska få ta del av professionell kulturverksamhet i skolan. Därutöver stöder Kulturrådet barn- och ungdomskulturen bl.a. genom stöd till barnlitteratur, läsfrämjande, till lokala och regionala kulturinstitutioner samt fria grupper inom teater, dans och musik.

I regleringsbrevet för 2010 fick Kulturrådet i uppdrag att senast i december 2010 redovisa utfallet av bidraget Skapande skola. Föreliggande rapport utgör denna redovisning.

Detta är den andra uppföljningen av satsningen som lämnas till regeringen. Den förra lämnades i juni 2009. I den redovisades erfarenheter från de första ansökningsomgångarna. Då hade insatserna bara hunnit komma igång och få återrapporteringar från bidragstagarna hade kommit in till Kulturrådet.

Nu, hösten 2010, har de första bidragsomgångarna hunnit återrapporteras till Kulturrådet och vi kan börja summera och redovisa vad de ansvariga för genomförandet av insatserna berättar om sina erfarenheter.

Kulturrådet kan konstatera att skolhuvudmännen börjar finna former för att förstärka inslagen av professionell kultur av hög kvalitet i skolans verksamhet. Det är glädjande att många skolhuvudmän har framfört att insatserna inom Skapande skola har bidragit till ett ökat engagemang och intresse för kultur hos både elever och lärare.

Kulturrådet ser att det finns ett stort intresse från skolans sida att utveckla verksamheten med konst och kultur och att utöka kontakterna med det professionella kulturlivet. Rådets bedömning är att Skapande skola bidrar till att ytterligare öka detta intresse och att efterfrågan på olika kulturverksamheter i skolan därmed ökar.

Denna rapport baseras på de återrapporteringar som bidragsmottagarna har sänt in till Kulturrådet. Den bild som förmedlas kommer alltså från skolorna och skolhuvudmännen.

Kennet Johansson
Generaldirektör

SAMMANFATTNING

Det statliga bidraget Skapande skola har funnits sedan 2008 och är nu inne på sitt tredje verksamhetsår. Regeringens avsikt med bidraget är att stärka professionell kulturverksamhet för och med eleverna i skolan så att konstnärliga och kulturella uttryck integreras i grundskolans ordinarie verksamhet. Åren 2008 och 2009 var bidraget riktat till årskurserna sju till nio för att i år, 2010, även omfatta årskurserna fyra till sex. Inför 2011 har regeringen för avsikt att ytterligare utvidga bidraget så att det omfattar alla årskurserna, ett till och med nio, i grundskolan.

Hösten 2010 hade återrapporteringar från tre bidragsomgångar lämnats in till Kulturrådet. Föreliggande rapport baseras i stort på den senast inrapporterade bidragsomgången för läsåret 2009/2010. Då sista datum för rapportering passerat hade 81 procent av bidragsmottagarna lämnat in sina redovisningar, de utgör således underlaget för här redovisade resultat. Där det varit möjligt har jämförelser även gjorts med de två föregående bidragsomgångarna.

Användningen av bidragen vid de tre bidragsomgångarna har till drygt hälften använts till löner och arvoden till professionella kulturaktörer, då räknas även logi- och resekostnader för dessa in. Ungefär 20 – 25 procent av medlen har gått till inköp av föreställningar, studiebesök och liknande. Posten övriga kostnader, innefattar t.ex. materialkostnader och hyror, varierar i de tre bidragsomgångarna mellan 10 och 20 procent. Mellan tre och fem procent av bidragen har använts till gemensamma seminarier eller konferenser mellan skola och kulturliv.

Lsåret 2009/2010 sköt skolhuvudmännen i genomsnittet till 94 000 SEK per huvudman av egna medel för Skapande skola-insatserna. Spannet på tillskjutna medel varierar mellan någon tusenlapp upp till 2,75 MSEK. Det framgår att de som angivit högre summor ofta avser kostnader för personal som anställts för att till exempel samordna projektet. Egna medel har även skjutits till för resor, material och kompetensutveckling.

De allra flesta skolhuvudmän har angett att de har någon slags samordnare av insatserna. Samordningen har i högst utsträckning skett på en skola och näst vanligast är att samordningen skett på utbildningsförvaltningen, kulturförvaltningen, på musik- eller kulturskola, av en stadsdelsförvaltning, på koncernnivå när det gäller fristående skolor eller vid en kulturenhet såsom ett bibliotek. Vanligast har varit att enstaka personer planerat insatserna men även arbetslag, centrala arbetsgrupper och planeringsgrupper för varje skola har ansvarat för planeringen. I störst utsträckning har lärare och elever deltagit i planeringen.

I genomsnitt har skolhuvudmännen arbetat med drygt åtta konst- och kulturområden läsåret 2009/2010, det är i genomsnitt två fler än vid bidragsomgången innan. Teater och drama har cirka 70 procent arbetat med. Därefter är det ungefär lika vanligt (65 procent) att ha arbetat med konst/bild, dans och musik/sång. Cirka 60 procent har arbetat med film och berättande och cirka hälften har arbetat med skrivande, litteratur och mu-

seer/kulturarv. De områden de i minst utsträckning har arbetat med är till exempel foto, media, design och cirkus.

Under läsåret 2009/2010 engagerades cirka 40 procent av de externa kulturaktörerna för arbete med eleverna på skolorna. Nästan 20 procent anlätades för visningar och föreställningar *på skolorna* och cirka 30 procent för visningar/föreställningar *utanför skolorna*. Åtta procent av kulturaktörerna har medverkat vid gemensamma samverkanskonferenser eller kultur/skola seminarier inom Skapande skola. Drygt hälften av de externa kulturaktörerna engagerades mellan en och tio timmar. En knapp femtedel engagerades för insatser mellan 11 och 20 timmar, en tiondel för mellan 21 och 40 timmar och en knapp femtedel engagerades 40 timmar eller mer läsåret 2009/2010.

Lsåret 2009/2010 tog cirka 43 procent av eleverna i årskurserna sju till nio del av Skapande skola-insatser. Siffran grundar sig på de återrapporteringar (81 procent) som skickats in till Kulturrådet sista september 2010 då tiden gick ut. Kulturrådet gör bedömningen, utifrån ansökningarna från de 19 procent som inte har rapporterat, att sammanlagt ungefär hälften av eleverna i årskurserna sju, åtta och nio har deltagit i insatser inom Skapande skola.

Skolhuvudmännen berättar att de nu är mer vana vid Skapande skola-arbetet och beskriver att insatserna inom Skapande skola har bidragit till ett ökat engagemang och intresse för kultur hos både elever och lärare. Viljan att integrera kulturella uttryck i undervisningen har också ökat liksom elevernas intresse för kultur i allmänhet. Skolhuvudmännen beskriver att insatserna haft positiva effekter på eleverna och de vanligaste svaren är att de har stärkt elevernas självförtroende och självkänsla, eleverna vågar mer och det har skapat ett bättre umgängesklimat på skolorna. Svaren berättar också att insatserna gett eleverna inspiration, motivation och ökad lust att lära sig. Även lärarna beskrivs ha fått en bredare repertoar av undervisnings- och redovisningsformer. Skolhuvudmännen är också utslutande positiva till den ökade samverkan mellan skolan och kulturskaparna.

Redan i den förra återrapporteringen till regeringen (2009) betonade Kulturrådet att skolutveckling tar tid. Nu börjar bidraget hitta sina former ute i skolverksamheterna och från och med 2011 avses alla grundskolans årskurser omfattas av Skapande skola-insatserna. Kulturrådet kan konstatera att insatserna hittills har nått nästan alla delar av Sverige och de allra flesta kommuner har någon av omgångarna sökt bidrag. Dessutom har antalet fristående skolor som sökt bidrag stadigt ökat.

Grundskolan har redan i sin läroplan ett kulturuppdrag och givetvis genomför skolorna andra kulturinslag än de som bekostas med statliga bidrag inom Skapande skola. Kulturrådet konstaterar att det behövs mer kunskap om skolhuvudmännens olika utgångspunkter för detta arbete så att Skapande skola-insatserna kan sättas in i sitt sammanhang. Dessutom behöver vi veta mer om elevernas och kulturskaparnas erfarenheter och syn på arbetet med kultur i skolan. Kulturrådet föreslår därför att en utvärdering genomförs under 2011 som kan ge denna kompletterande bild.

BIDRAGETS BAKGRUND OCH UTVECKLING

Bidraget Skapande skola är inne på sitt tredje verksamhetsår. Under åren 2008 och 2009 avsatte regeringen 55 miljoner kr per år för att stärka arbetet med kultur i skolans årskurser sju, åtta och nio. Från och med år 2010 har bidraget utvidgats till att även gälla årskurserna fyra, fem och sex och därför fördelades 109 miljoner 2010. I budgetpropositionen för 2011 som presenterades den 12 oktober 2010 aviserar regeringen en utökning av bidraget som innebär att även årskurserna ett, två och tre ska ingå i satsningen, följaktligen föreslås också bidragets storlek öka till 150 miljoner kronor från och med 2011.

Regeringen tydliggör i förordningen, 2007:1436 med ändringar införda t.o.m. SFS 2009:1590, att ändamålet med statsbidraget är att det ska medverka till att kulturella och konstnärliga uttryck långsiktigt integreras i grundskolan (senast ändrat till att gälla årskurserna 4 till 9) utifrån skolans kulturuppdrag som återfinns i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (SKOLFS 1994:1). Ändamålet med bidraget är också att öka tillgången till kulturens alla uttrycksformer och möjligheterna till eget skapande genom att den professionella kulturverksamheten ökar för och med eleverna.

I förordningen om statsbidrag till kulturell verksamhet tydliggörs följande definitioner: *Skolhuvudman* är ”den som är huvudman inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdom, för en fristående skola eller för en riksinternatskola”.

Kulturverksamhet är ”verksamhet inom scenkonst, litteratur, visuell konst, arkitektur, design, konsthantverk, film, media, hemslöjd samt arkiv- och museiverksamhet”.

Kulturlivets parter är ”aktörer som bedriver kulturverksamhet inom alla konstnärliga genrer samt kulturinstitutioner på lokal, regional och nationell nivå”.

Statens kulturråd har i uppgift att fördela bidragsmedlen till skolhuvudmännen med stöd i förordningens paragraf 4, där står att bidrag får användas för:

1. inköp av professionell kulturverksamhet
2. insatser som främjar elevernas eget skapande som en del av undervisningen, och
3. insatser som främjar en långsiktig samverkan mellan grundskolans årskurs 4 - 9 och kulturlivets parter.

Statsbidraget får inte användas till administrationskostnader.

Uppdraget grundar sig i de mål som uttrycks i Läroplanen för den obligatoriska skolan (Lpo 94, SKOLFS 1996:23). Mål med bäring på kulturell verksamhet återkommer under flera rubriker i läroplanen. I avsnittet *Skolans värdegrund och uppdrag* står under rubriken *skolans uppdrag* att:

”Skapande arbete och lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet.”

”Skolan skall stimulera varje elev att bilda sig och växa med sina uppgifter.

I skolarbetet skall de intellektuella såväl som de praktiska, sinnliga och

estetiska aspekterna uppmärksammas.” ... ”Eleverna skall få uppleva olika uttryck för kunskaper. De skall få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form skall vara inslag i skolans verksamhet. En harmonisk utveckling och bildningsgång omfattar möjligheter att pröva, utforska, tillägna sig och gestalta olika kunskaper och erfarenheter. Förmåga till eget skapande hör till det som eleverna skall tillägna sig.”

Även under rubriken *Förståelse och medmänsklighet* omnämns kulturområdet: ”Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla, tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar.”

I avsnittet 2.2 *Kunskaper* under rubriken *Mål att uppnå i grundskolan* står bland annat följande:

”Skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola:

- har utvecklat sin förmåga till kreativt skapande och fått ett ökat intresse för att ta del av samhällets kulturutbud,
- har en förtrogenhet med centrala delar av vårt svenska och nordiska och västerländska kulturarv
- kan utveckla och använda kunskaper och erfarenheter i så många olika uttrycksformer som möjligt som språk, bild, musik, drama och dans”

Även under rubriken *Mål att uppnå i sarskolan* slås fast att skolan bland annat ansvarar för att varje elev som lämnar grundsarskolan ”har utvecklat sin förmåga till kreativt skapande och fått ett ökat intresse för att ta del av samhällets kulturutbud”. Dessutom ansvarar skolan för att varje elev som lämnar träningskolan ska ha utvecklat sin förmåga ”att använda olika uttrycksmedel i upplevelser och för kreativt skapande”.

Dessutom gäller, enligt läroplanen, gemensamma riktlinjer för alla som arbetar i skolan, de skall: ”verka för att utveckla kontakter med kultur- och arbetsliv, föreningsliv samt andra verksamheter utanför skolan som kan berika den som en lärande miljö.”

Då Kulturrådet har bedömt ansökningarna inom bidraget Skapande skola har det varit (utifrån förordningen 2009:1590, 5§) en förutsättning att skolhuvudmännen har utformat en handlingsplan för utvecklingsarbetet med kultur utifrån skolans behov. Handlingsplanen ska innehålla en beskrivning av formerna för samverkan med kulturlivets parter, samt en redogörelse för de kulturinsatser som planeras som ett komplement till den befintliga kulturverksamheten. Dessutom ska skolans elever ha getts tillfälle att medverka i arbetet med att utforma handlingsplanen.

Ansökningsutveckling

Det första året, 2008, beviljades medel efter två ansökningsomgångar, en på våren och en på hösten. Åren 2009 och 2010 har det varit en ansökningsomgång på våren respektive år. Anledningen till att Kulturrådet övergick till att ha endast ett ansökningstillfälle på våren var att komma i fas med skolornas planering i läsår och inte kalenderår.

Tabell 1. Länsvis fördelning av Skapande skola-bidraget läsåret 2009/2010

Län:	Antal kommuner i länet	Antal kommuner som beviljats bidrag	Antal fristående skolor i länet som beviljats bidrag
Blekinge	5	4	4
Dalarna	15	12	3
Gotland	1	1	1
Gävleborg	10	7	3
Halland	6	4	0
Jämtland	8	6	1
Jönköping	13	6	1
Kalmar	12	10	2
Kronoberg	8	6	1
Norrbottn	14	9	4
Skåne	33	25	10
Stockholms län	26	15	24 (samt en statlig skola)
Sörmland	9	4	2
Uppsala län	8	7	2
Värmland	16	9	0
Västerbotten	15	7	1
Västernorrland	7	5	0 (samt en statlig skola)
Västmanland	10	4	0
Västra Götaland	49	34	11
Örebro län	12	7	0
Östergötland	13	9	4

UTFALL OCH ERFARENHETER HITTILLS

Statens kulturråd återrapporterade senast till regeringen, enligt regleringsbrev 2009, i juni 2009 om de ansökningsomgångar som då hade genomförts. Vid den tidpunkten hade få återrapporteringar kommit in från bidragsmottagarna och de som lämnats avsåg bara en termins erfarenheter. Därför låg tyngdpunkten i rapporten *Skapande skola – en första uppföljning* på de slutsatser som kunde dras utifrån ansökningsomgångarna våren 2008, hösten 2008 och våren 2009.

Nu, hösten 2010, har tre bidragsomgångar återrapporterats till Kulturrådet. De som fick bidragsmedel våren 2008 rapporterade hösten 2009, de som fick medel hösten 2008 rapporterade våren 2010 och slutligen de som fick medel våren 2009 har redovisat 30 september 2010. Då de första återrapporteringarna kom in hösten 2009 visade sammanställningen av svaren att återrapporteringsblanketten behövde förändras, vilket också gjordes. Därmed blev det svårt att jämföra resultaten från denna bidragsomgång med de kommande två, nu inkomna, återrapporteringarna. Resultaten från de två senaste återrapporteringarna skiljer sig inte åt i någon större omfattning. Därför är utgångspunkten i denna rapport den senaste återrapporteringsomgången som gäller de som fick medel våren 2009, för läsåret 2009/2010, och skulle redovisa till Kulturrådet senast den sista september 2010. Vid detta datum hade 81 procent av bidragsmottagarna lämnat in sina återrapporteringar och det är deras svar som sammanställts och redovisas i denna rapport. Där det är möjligt görs jämförelser med tidigare återrapporteringsomgångar.

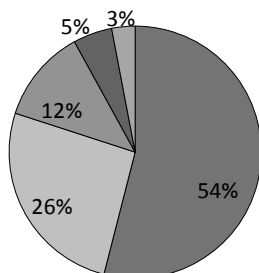
Det redovisade utfallet i denna rapport bygger endast på bidragstagarnas återrapporteringar av vad bidragsmedlen använts och lett till. Det innebär att det är skolornas och skolhuvudmännens bild av insatserna som förmedlas.

Bidragens användning

I redovisningarna för alla de tre bidragsomgångarna framgår det att drygt hälften av bidragen använts till löner och arvoden till professionella kulturaktörer. Häri inräknas också logi- och resekostnader för dessa. Ungefär 20 – 25 procent av medlen har vid de tre bidragsomgångarna gått till inköp av föreställningar, studiebesök och liknande. Posten övriga kostnader som till exempel innefattar materialkostnader och hyror varierar i de tre bidragsomgångarna till mellan 10 och 20 procent. Mellan tre och fem procent av bidragen har använts till gemensamma seminarier eller konferenser mellan skola och kulturliv i de tre omgångarna.

Diagram 1. Hur bidraget har använts 2009/2010

- Löner/arvoden till professionella kulturaktörer (inkl. resa och logi)
- Inköp av föreställningar, studiebesök och dyl.
- Övriga kostnader (ex materialkostnader, hyra)
- Ej redovisat
- Kostnader för gemensamma seminarier eller konferenser mellan skola och kulturliv

Skolhuvudmännen har redovisat eventuella egna resurser som de skjutit till i arbetet med Skapande Skola. Det är svårt att jämföra dessa uppgifter vid de tre bidragsomgångarna. Vid den första var återrapporteringsblanketten inte tydlig vad gällde vilka uppgifter som skulle fyllas i. Det rättades till i nästa version av blankett. För bidragsomgången hösten 2008 anger skolhuvudmännen att de skjutit till egna medel som i snitt hamnar på 55 000 SEK per huvudman. Variationen på tillskjutna medel är dock stor och sträcker sig över spannet 400 SEK till nästan 800 000 SEK per skolhuvudman. I redovisningarna för 2009/2010 har genomsnittet för de tillskjutna medlen ökat till 94 000 SEK per huvudman. Här är spannet på tillskjutna medel ännu större och varierar mellan någon tusenlapp upp till 2,75 MSEK. Där framgår att de som angivit högre summor ofta avser kostnader för personal som anställts för att till exempel samordna projektet. Det gäller även för 2008 års omgång. Gemensamt är att medel även skjutits till för resor, material och kompetensutveckling.

Planering och samordning av insatserna

De allra flesta skolhuvudmän har angett att de har någon slags samordnare av insatserna. Här redovisas svaren från de som fått bidrag hösten 2008 och för 2009. Trots att frågan på blanketten formulerats om så att bara ett svarsalternativ efterfrågas har flera kryssat i fler än ett alternativ. Därför kan inte procent av huvudmän anges för de olika svarsalternativen. Den bild som kan beskrivas är följande. Båda åren har samordningen i högst utsträckning skett på en skola, då inte på en musik- eller kulturskola. Näst vanligast är att samordningen skett på utbildningsförvaltningen eller motsvarande i kommunen. Därefter varierar det mellan åren, men ansvaret för samordningen har även legat på gemensam kultur- och utbildningsförvaltning, kulturförvaltning eller motsvarande, på musik- eller kulturskola, av en stadsdelsförvaltning, på koncernnivå när det gäller fristående skolor eller vid en kulturenhet såsom ett bibliotek.

Då kommunernas förvaltningsstruktur skiljer sig åt blir svaren svåra att jämföra mellan åren, det beror på vilka kommuner som sökt just den omgången. I kommentarerna till frågan skriver också flera att olika delar av Skapande Skola har samordnats av olika parter.

Även när det gäller planering av insatserna redovisas här svaren från hösten 2008 och för 2009. Vid båda tillfällena är det vanligast att enstaka personer planerar insatserna och näst vanligast är att arbetslag gör det. Därefter kommer centrala arbetsgrupper eller planeringsgrupper för varje skola som består av både skol- och kulturrepresentanter. Nästan lika vanligt är att en planeringsgrupp för varje skola med i huvudsak skolrepresentanter står för planeringen. Vissa skolhuvudmän anger att planeringen skett i samarbete med en central arbetsgrupp med skolrepresentanter. Några anger att det skett på annat sätt vilket har inneburit planering av klass- eller elevråd, klassföreståndare eller i samråd med föräldrarna.

När respondenterna ombetts ange vilka aktörer som varit aktiva i planeringen av insatserna framträder samma bild vid de båda bidragsomgångarna, men vissa aktörer har ökat sitt deltagande år 2009. Lärare och elever är de som i högst grad deltagit i planeringen av Skapande skola. Därefter är det skolledare (ej musik- eller kulturskola) och externa kulturaktörer som deltagit i planeringen. Båda dessa grupper har 2009 ökat sitt deltagande med 10 procent jämfört med för våren 2008. Hos ungefär en tredjedel av huvudmännen har tjänstemän från skol- eller kulturförvaltning deltagit i planeringsarbetet. Nästan lika ofta har bibliotekarier deltagit och denna kategori har ökat sitt deltagande med 8 procent mellan bidragsomgångarna. Även skolledare och lärare på musik- eller kulturskolor anges ha varit med i planeringen och i vissa fall även föräldrar. Det är i båda bidragsomgångarna mycket sällsynt att politiker deltagit i planeringen av insatserna.

Insatsernas innehåll och omfattning

Majoriteten av skolhuvudmännen anger att Skapande skola-insatserna genomförts på alla deras högstadieskolor och har varit jämnt fördelade på årskurserna sju, åtta och nio de olika bidragsomgångarna. Insatserna har till uppskattningsvis 90 procent varit obligatoriska för eleverna att delta i. Undantag har varit då det handlat om tid för *elevens val* och det har funnits andra inriktningar att välja på för eleverna.

För läsåret 2009/2010 var fördelningen av elever som deltagit i insatser inom Skapande skola i årskurs sju, åtta och nio följande:

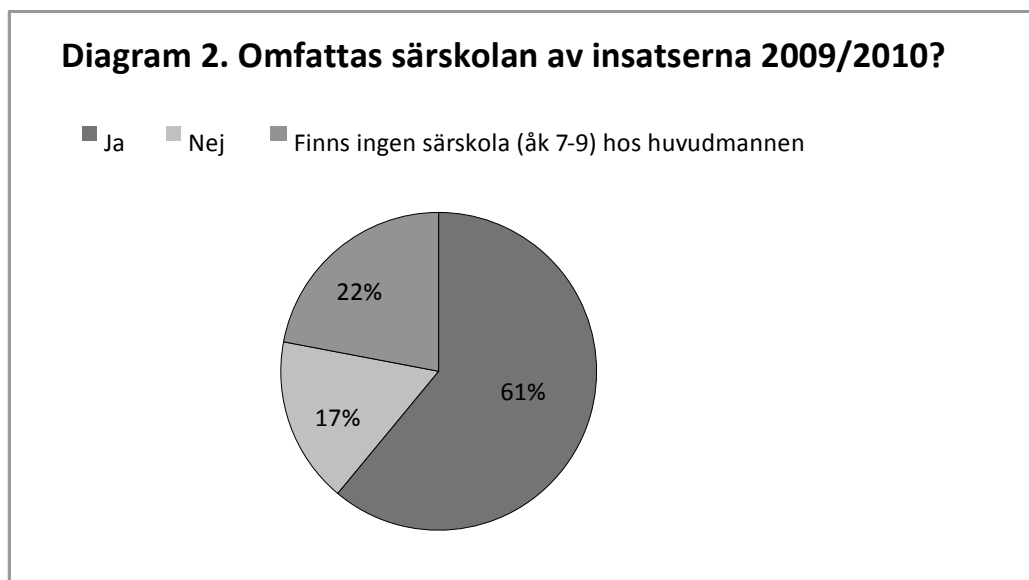
Tabell 2. Antal/andel elever i skapande skola-insatser läsåret 2009/2010

Årskurs	Antal elever med i Skapande skolainsats Lsåret 09/10	Totalt antal elever i respektive årskurs i hela landet läsåret 09/10	Andel elever med i Skapande skolainsats per årskurs Lsåret 09/10
sju	41 404	99 239	42 procent
åtta	47 987	106 961	45 procent
nio	48 535	114 730	42 procent
Totalt	137 926	320 930	43 procent

- Siffrorna gäller de skolhuvudmän som skickat in sina återrapporteringar 30 september 2010 (motsvarande 81 procent av de som fått bidrag).

Tabellen visar de elever som finns redovisade i de återrapporteringar (81 procent) som skickats in till Kulturrådet sista september 2010 då tiden gick ut. Kulturrådet gör bedömningen, utifrån ansökningarna från de 19 procent som inte har rapporterat, att sammanlagt ungefär hälften av eleverna i årskurserna sju, åtta och nio har deltagit i insatser inom Skapande skola.

I återrapporteringsblanketterna har skolhuvudmännen även ombetts ange om särskolan omfattats av insatserna. Vissa huvudmän har haft svårt att besvara frågan eftersom huvudmannens skolor i varierande grad involverat även särskolan i insatserna. Dessutom kommenterar några att särskolan hos dem är integrerad i grundskolan och i och med det omfattas av insatserna.

Kulturområden som insatserna har omfattat

Då bidragsmottagarna ska ange vilka konst- och kulturområden insatserna inom Skapande skola har omfattat kan de på återrapporteringsblanketten välja på 18 områden plus ett svarsalternativ kallat ”annat” där de i fritext kan ange ytterligare kulturområden som de har arbetat med. Respondenterna ombeds kryssa för alla de konst- och kulturområden som insatserna har innefattat.

Vid det senaste återrapporteringsstillfället hade skolhuvudmännen i genomsnitt arbetat med drygt åtta områden, det är i snitt två fler än vid bidragsomgången innan. Teater och drama är de områden som de mest anger att de arbetat med (cirka 70 procent). Därefter är det ungefär lika vanligt att ha arbetat med konst/bild, dans och musik/sång. Cirka 65 procent av de svarande skolhuvudmännen har arbetat med dessa områden. Cirka 60 procent har arbetat med film och berättande och cirka hälften har arbetat med skrivande, litteratur och museer/kulturarv. De områden de i minst utsträckning har arbetat med är de samma som angavs vid den förra återrapporteringsomgången även om de har bytt plats sinsemellan. Det är till exempel foto, media, design och cirkus.

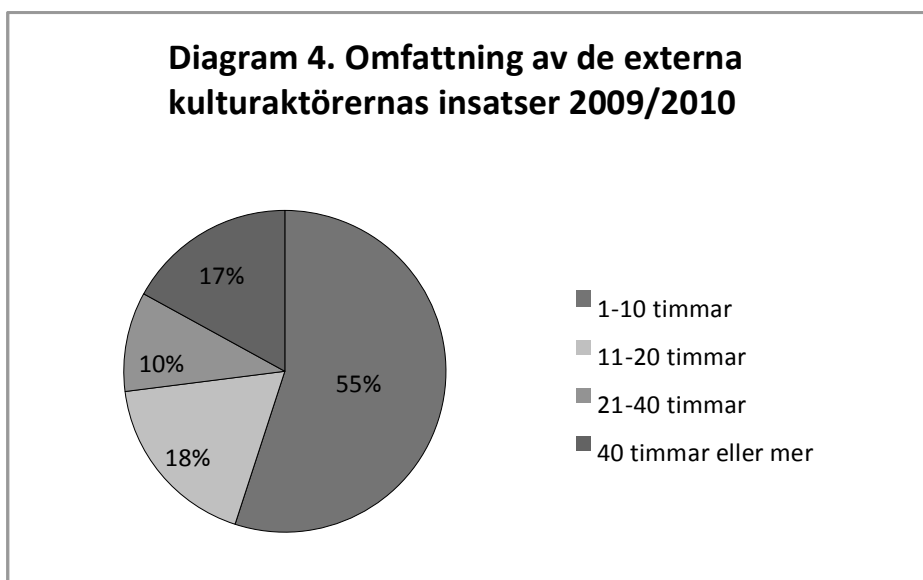
I jämförelse med förra återrapporteringsomgången har andelen skolor som arbetar med de olika konst- och kulturområdena ökat för så gott som alla områden. Jämförelsen i övrigt visar inga större förändringar, vissa områden har endast bytt plats med varandra.

När det gäller svarsalternativet ”annat” angav respondenterna till exempel opera, ljus- och bildproduktion, poesi och performance vid den senaste återrapporteringsomgången.

Under läsåret 2009/2010 har cirka 40 procent av de externa kulturaktörerna engagerats för arbete med eleverna på skolorna. Nästan 20 procent har anlåtats för visningar och föreställningar *på skolorna* medan cirka 30 procent har anlåtats för visningar/föreställningar *utanför* skolorna. Bara åtta procent av kulturaktörerna har medverkat vid gemensamma samverkanskonferenser eller kultur/skola seminarier inom Skapande skola. Tilläggas bör att flera aktörer anlåtats för mer än en typ av insatser. Fördelningen skiljer sig i liten omfattning från återrapporteringsomgången innan.

Respondenterna har även fått ange i vilken omfattning kulturaktörerna har anlåtats.

Drygt hälften (55 procent) av alla externa kulturaktörer har engagerats mellan en och tio timmar. En knapp femtedel (18 procent) har engagerats för insatser mellan 11 och 20 timmar. En tiondel (10 procent) har engagerats mellan 21 och 40 timmar och en knapp femtedel (17 procent) har engagerats 40 timmar eller mer. Jämfört med den förra återrapporteringsomgången har något fler engagerats 40 timmar eller mer och något färre har engagerats 11 till 20 timmar.

Erfarenheter utifrån olika aktörsperspektiv

I den avslutande delen av återrapporteringsblanketten ombeds skolhuvudmännen att i fri text berätta om sina erfarenheter av och synpunkter på sitt arbete med Skapande skola. Formen för svaren innebär att det blir svårare att jämföra med tidigare återrapporteringsomgångar då blanketten gjorts om och svaren är i form av fri text.

Skolhuvudmännen

Ett generellt intryck är att svaren i stor utsträckning liknar den förra omgångens svar men att skolhuvudmännen nu är mer vana vid Skapande skola-arbetet.

I den senaste återrapporteringsomgången berättar över hälften av skolhuvudmännen att insatserna inom Skapande skola har bidragit till ett ökat engagemang och intresse för

kultur hos både elever och lärare. Dels nämns en ökad vilja att integrera kulturella uttryck i undervisningen och dels har elevernas intresse ökat för att söka till Kulturskolan eller estetiska program på gymnasiet och för kultur i allmänhet.

Den handlingsplan som skolhuvudmännen har krav på sig att upprätta för att få bidrag har i mycket varit ett positivt inslag i arbetet för respondenterna. Endast ett par respondenter tycker att det varit svårt att få handlingsplanen förankrad. De övervägande positiva erfarenheterna handlar dels om att handlingsplanens innehåll fungerat som en vägvisare och ett styrdokument i arbetet och dels om att processen med att ta fram handlingsplanen varit viktig. För några har planen också möjliggjort uppföljning och utvärdering av Skapande skola-insatserna.

De som lyfter fram vikten av själva arbetsprocessen med att ta fram handlingsplanen betonar att arbetet inneburit samling kring och förankring av insatserna. Kravet på att arbeta fram en plan har också lett till nödvändiga diskussioner, dels inom skolan och dels med aktörer utanför skolan.

Ungefär en tiondel av respondenterna i den senaste återrapporteringsomgången berättar att de inte skulle haft möjlighet att ta del av kultur på det sätt som de nu har gjort utan pengarna från Skapande skola. Ett par av dem nämner också att bidraget har gjort dem mer villiga att bidra med egna medel till kultur.

Elever

Respondenterna ombeds även att beskriva vilka effekter insatserna haft för eleverna. Skolhuvudmännen beskriver nästan uteslutande positiva effekter. De vanligaste svaren handlar om att insatserna stärkt elevernas självförtroende och självkänsla, att eleverna blir mer självsäkra, vågar mer, känner sig tryggare och att umgängesklimatet på skolorna förbättras. Det handlar alltså om stärkande effekter som resulterar i att eleverna ser vad de kan, klarar av och vågar prova på.

Svaren berättar också att insatserna gett eleverna inspiration, motivation och ökad lust att lära sig. Vissa beskriver en ökad lust hos eleverna för kulturella uttryck medan andra beskriver en ökad motivation och lust i mer allmänna termer.

En tiondel av skolhuvudmännen beskriver också att eleverna fått en större repertoar av redovisnings- och uttrycksformer som några beskriver har påverkat skolarbetet i övrigt. Vilka effekter insatserna har haft för elevernas uppnående av kunskapsmålen är det få av respondenterna som kommenterar, liksom det varit i de tidigare återrapporteringsomgångarna. En tolkning, som Kulturrådet gör utifrån svaren, är att resultaten bidragit till att stärka elevernas förutsättningar att uppnå kunskapsmålen. Respondenterna kopplar snarare resultaten till skolans läroplansmål och relativt frekvent omnämns skolans värdegrundsarbete. En handfull tycker att Skapande skola varit ett bra tillfälle att praktisera ett starkt elevinflytande.

Skolpersonal

Även bland skolpersonalen är svaren i huvudsak positiva då resultaten av insatserna beskrivs. Då handlar det om ökad samverkan, att få fler redskap att arbeta med i undervisningen och en annan syn på elevernas förmågor. Den ökade samverkan handlar både om samverkan internt i skolan men även externt med olika kulturaktörer. Det beskrivs som positivt att utöka sitt externa nätverk. Den utökade redskapsboden som några uppger att de fått innehåller fler former för redovisningar och uttryckssätt i undervisningen. Några berättar att de hittat sätt att använda estetiska lärprocesser i undervisningen. Ytterligare några anser att Skapande skola har bidragit till kompetensutveckling för lärarna och visat på behovet av ytterligare kompetensutvecklingsinsatser.

Några har, precis som i tidigare återrapporteringsomgångar, konstaterat att effekterna på eleverna av deltagande och eget skapande inom konst och kultur underlättar lärarnas arbete och effekterna på lärarna ger eleverna bättre undervisning. Även den samlade, ökade kunskapen om vissa kulturområden och nyfunna färdigheter, både hos elever och lärare, underlättar i både lär- och undervisningsprocesser.

I huvudsak har skolpersonalen lyft fram positiva resultat men några beskriver att arbetet med Skapande skola varit tidskrävande och tagit tid som varit avsedd för annan undervisning.

En långsiktig samverkan mellan skola och kulturskapare

Ett av de övergripande målen med Skapande skola är att etablera ett långsiktigt hållbart samarbete mellan skola och kulturliv. Skolhuvudmännen är uteslutande positiva till denna samverkan och tycker att den i många bemärkelser har stärkts i och med arbetet inom Skapande skola. Precis som i den förra återrapporteringsomgången beskrivs samverkan ha lett till ett ökat intresse för att ”ta in kulturen i skolan”. Samverkan har inte bara ökat i och med satsningen utan den har också blivit bättre mellan skolan och de externa kulturaktörerna. Många beskriver att de skapat nätverk både mellan skola och externa kulturgrupper och institutioner och på ett personligt plan mellan lärare och kulturarbetare.

Arbetet har sammantaget bidragit till att skapa strukturer för hur samverkan ska gå till. Mötesformer, nätverk och samverkansgrupper har kommit till stånd som lett till att både skolan och kulturskaparna har lärt om varandras utgångspunkter, villkor och förhållningssätt. Svaren uttrycker hos majoriteten av skolhuvudmännen en vilja till och förhoppning om att denna samverkan ska fortsätta, utvecklas och utökas.

Skolhuvudmännens utmaningar med Skapande skola

I alla tre återrapporteringsomgångar har skolhuvudmännen sett ungefär samma typer av utmaningar för sitt arbete med Skapande skola. Det handlar om att skapa tid!

Tid för:

- planering och samverkan

- att hitta lämpliga kulturaktörer
- att få in kulturen i skolans vardag

Flera respondenter berättar att det är svårt att få ett hållbart och brett engagemang för kultur i skolan. Om arbetet med Skapande skola drivs av ett fåtal engagerade personer på skolan blir strukturen för svag. Några respondenter menar också att en del i arbetet är att få skolpersonal att släppa rådande strukturer och tänka nytt. En svårighet några beskriver är den att få kollegor att släppa tid i sina egna ämnen för att genomföra ämnesövergripande insatser inom ramen för Skapande skola.

SLUTSATSER

Bidraget Skapande skola är inne på sitt tredje verksamhetsår. Kulturrådets bedömning är att skolhuvudmännen nu har fått ökad kännedom om bidraget och har börjat finna former för hur insatserna ska planeras och genomföras. Fortfarande finns en hel del utmaningar som respondenterna själva beskriver. Det handlar i första hand om att frigöra tid för planering och genomförande av insatserna och att öka kontakterna med kulturlivets parter.

Redan i den förra åiterrapporteringen till regeringen (2009) betonade Kulturrådet att skolutveckling tar tid. Bedömningen nu i december 2010 är att huvudmännen trots detta har kommit en bra bit på väg. Den successiva utvidgningen av bidraget till att under nästa år gälla från åk 1 till 9 innebär att skolor och skolhuvudmän vartefter fått utveckla sin organisation för att planera och genomföra insatser för en allt större andel av eleverna i grundskolan.

Vi kan konstatera att insatserna hittills har nått nästan alla delar av Sverige och de allra flesta kommuner har någon av omgångarna sökt bidrag. Dessutom har antalet fristående skolor som sökt bidrag stadigt ökat.

I genomsnitt har 43 procent av eleverna i årskurserna sju, åtta och nio deltagit i insatser läsåret 2009/2010 utifrån de 81 procent av skolhuvudmännen som hade åiterrapporterat till Kulturrådet vid slutdatum 30 september 2010. Vi vet inte om de övriga 57 procenten av eleverna har fått ta del av liknande insatser utanför Skapande skola under perioden. Vi vet heller inte vilka andra skäl som föreligger för att välja att stå utanför insatsen.

Inledningsvis i denna rapport redogjordes för det kulturuppdrag som den obligatoriska skolan har enligt läroplanen. Givetvis är det så att skolorna har haft och har andra kulturinslag än de som bekostas med statliga bidrag inom Skapande skola. Skolhuvudmännen börjar utifrån olika utgångspunkter. Alltifrån en redan fungerande organisation för att nå målen i läroplanen till att precis ha börjat få in kulturinslag i skolornas verksamheter. Dessutom spelar givetvis geografiska och andra faktorer in för hur långt pengarna räcker hos olika skolhuvudmän.

Kulturrådet föreslår att en utvärdering genomförs under 2011 som ger en fördjupad bild av vad insatserna lett till i grundskolan i Sverige. Ett antal kommuner behöver studeras på djupet och även eleverna och de professionella kulturskaparna måste få berätta om sina erfarenheter och tankar kring Skapande skola. En sådan utvärdering bör genomföras av en extern utförare.